

References

1. Doroshenko, I. M. 2022. Derzhavna (ukrainska) mova yak osnova formuvannia natsionalnoi identychnosti ukraintsiiv [State (Ukrainian) language as the basis for forming the national identity of Ukrainians]. *Educational Discourse* 40(4-6), p. 3.
2. Ternopil'ska, V. I. 2008. *Sotsialno-komunikatyvna kultura shkoliara: shliakhy skhodzhennia* [Social-Communicative Culture of a Schoolchild: Paths of Ascension]. Ruta.
3. Lipchevska, I. 2021. Uprovadzhennia kompetentnisnogo pidkhodu do vyvchennia ukrainskoi movy u 1–4 klasakh zakladiv zahalnoi serednoi osvity z navchanniam movamy natsionalnykh menshyn [Implementation of a competency-based approach to studying the Ukrainian language in grades 1–4 of general secondary education institutions with instruction in the languages of national minorities]. *Ukrainian Pedagogical Journal*, 4, p. 5.

УДК 78.091:785.6:792.02(045)

МЕТОДОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ВИБОРУ СЦЕНІЧНОЇ ПОСТАНОВКИ КОНЦЕРТНОГО НОМЕРА: ТРАДИЦІЙНІ ТА СУЧАСНІ ПІДХОДИ

Сухолова М.А., Габель О.І.

METHODOLOGICAL ASPECTS OF CHOOSING THE STAGE PRODUCTION OF A CONCERT NUMBER: TRADITIONAL AND MODERN APPROACHES

Sukholova Marianna, Habel Oksana

У статті розглядається постановка концертного номера як засіб формування сценічної майстерності виконавця. Проаналізовано традиційні та сучасні методи постановки, їхній вплив на професійну підготовку артистів. Висвітлено психологічні аспекти сценічної діяльності, роль цифрових технологій у виступах та запропоновано практичні рекомендації для вдосконалення концертного мистецтва.

Ключові слова: режисерські концепції, драматургія виступу, акторська експресія, візуальні ефекти, технічне забезпечення, інтерактивні технології.

The article analyzes the staging of a concert number as a key means of developing a performer's stage skills. The main methods and approaches to staging are considered, their impact on the professional training of artists, as well as the role of modern technologies in the formation of a spectacular stage image.

The aim of the study is to analyze effective methods of staging a concert number and their impact on the development of the performer's stage skills. The emphasis is on combining classical directorial techniques with modern multimedia technologies.

The research is based on a comprehensive analysis of scientific sources, questionnaires to performers, and a comparative analysis of traditional and modern staging methods. Quantitative and qualitative analysis methods were used to assess the effectiveness of staging approaches.

It was denoted that a combined approach to staging, which combines the director's concept, acting skills, and technological innovations, is the most effective. Staging a concert number contributes to the development of stage confidence, improving artistry, and interaction with the

audience.

Prospective ways of further research include the analysis of interactive productions, studying the impact of digital technologies, and expanding educational programs in the field of stage arts.

Keywords: *directorial concepts, performance dramaturgy, actor's expression, visual effects, technical support, interactive technologies.*

Актуальність дослідження. Концертне мистецтво є багатовимірним процесом, що поєднує музику, хореографію, драматургію та технології. З огляду на зростання вимог до виконавців у професійному середовищі, постановка концертного номера стала не лише засобом художнього вираження, а й невід'ємною складовою формування сценічної майстерності.

Постановка концертного номера є ключовим етапом у підготовці виконавців, оскільки вона впливає на розвиток їхньої сценічної майстерності, артистизму та взаємодії з аудиторією. У сучасних умовах музичного мистецтва спостерігається тенденція до інтеграції традиційних постановочних методів із новітніми технологіями, що дозволяє підсилити візуальне та емоційне сприйняття виступу.

Значущість цієї теми зростає у зв'язку із необхідністю адаптації сценічного мистецтва до нових форматів виступів, таких як онлайн-концерти, мультимедійні постановки та інтерактивні шоу. Застосування цифрових технологій, світлових ефектів та просторової режисури вимагає вдосконалення підходів до створення концертного номера та формування нової методології сценічного мистецтва.

Аналіз останніх публікацій. Питання сценічної постановки розглядалися у працях багатьох науковців та практиків музичного мистецтва. Її окремі аспекти вже були висвітлені у мистецтвознавчих та публіцистичних працях таких авторів, як М. Бернес, Я. Варшавський, С. Воскресенський, С. Клітін, А. Конніков, Ж. Смелянська, В. Сухаревич, Г. Териков, Л. Тихвінська, І. Шароєв та інші.

Наукові дослідження докладно розглядають основи естрадного

вокального мистецтва (Д. Бабич, Н. Дрожжина, О. Кліп, М. Попков, К. Лінклейтер, С. Ріггс та ін.), а також обґрунтовують теоретичні й методичні засади професійної підготовки студентів у вокальному класі (В. Антонюк, Б. Гнидь, Л. Дерев'янко, М. Микиша, Н. Можайкіна, Н. Овчаренко, Т. Пляченко, Ю. Юцевич тощо).

Зокрема, Гмиріна С. досліджує роль режисури у вокально-інструментальних виступах, акцентуючи увагу на впливі драматургії та сценічної пластики [1]; Козлова О. аналізує інтеграцію мультимедійних засобів у концертній діяльності та їхній вплив на формування сценічного образу[2]; Терещенко Л. досліджує світлові та звукові ефекти як інструмент емоційного впливу на слухачів, розглядаючи їхню роль у режисерському оформленні номера[3]; Лисенко І. визначає ключові етапи постановки концертного номера, підкреслюючи значення акторської майстерності виконавця [4]; Федоренко В. зосереджується на психологічних аспектах підготовки виконавця до виступу, підкреслюючи важливість емоційної стабільності та сценічної впевненості [5]; Зайцева А. досліджує процес адаптації молодих виконавців до концертної діяльності та стресових факторів публічного виступу [6].

Незважаючи на велику кількість досліджень, комплексний аналіз поєднання традиційних і сучасних підходів у постановці концертного номера залишається актуальним.

Мета та завдання. Мета цієї статті є визначення основних методологічних аспектів постановки концертного номера як засобу формування сценічної майстерності виконавця.

Для досягнення мети необхідно вирішити такі завдання: проаналізувати традиційні підходи до постановки концертного номера, їхні переваги та недоліки; окреслити інноваційні інструменти та технології, які впливають на режисуру концертного виступу.

Основні результати дослідження. Сценічна постановка концертного номеру є важливим етапом підготовки виступу, що визначає його естетичну привабливість, смислове наповнення та взаємодію з аудиторією. Історично

підходи до постановки концертного номеру змінювались, охоплюючи класичні методи сценічного мистецтва та сучасні технологічні рішення. У даній статті розглядаються основні методологічні аспекти вибору постановки концертного номеру, включаючи традиційні та сучасні підходи.

У традиційному сценічному мистецтві концертний номер базується на таких ключових принципах:

- класична режисура – використання усталених сценічних прийомів, таких як розташування виконавців, побудова композиції та використання мізансцен;
- жанрова специфіка – відповідність постановки до стилю музичного чи театрального виконання (оперна, симфонічна, камерна музика);
- пластична виразність – органічна взаємодія руху, жестів і сценічного простору, що сприяє емоційному впливу на глядача;
- ефект традиційної освітленості – використання освітлювальних прийомів для створення певної атмосфери та акцентування ключових моментів виступу.

З розвитком технологій та змін у культурних запитах з'явилися нові методи сценічної постановки:

- інтерактивні постановки – включення глядачів у виступ через мультимедійні ефекти та елементи взаємодії;
- цифрові технології – використання LED-екранів, проекцій, доповненої реальності для розширення сценічного простору;
- модульні сценографічні рішення – мобільні конструкції та мінімалістичний дизайн, що дозволяють швидко змінювати сценічне середовище;
- жанровий синтез – поєднання музики, театру, хореографії та цифрового мистецтва для створення мультидисциплінарного концертного номеру.

У рамках дослідження нами було проведено емпіричне опитування за допомогою анкети, спрямованої на оцінку впливу сценічної постановки концертного номера на формування виконавської майстерності. Респондентами

стали здобувачі освіти кафедри музичного мистецтва, які мають практичний досвід участі в постановці концертних номерів.

Анкетне дослідження, проведене серед здобувачів кафедри музичного мистецтва, підтвердило важливість постановки концертного номеру у формуванні професійних навичок виконавців. Респонденти зазначили, що процес постановки позитивно впливає на їхню сценічну впевненість, комунікацію з глядачами та здатність до імпровізації. Використання сучасних технологій, зокрема відеомапінгу та цифрової сценографії, було високо оцінене більшістю учасників як спосіб покращення візуального ефекту виступу.

Аналіз отриманих даних показав, що комбінований підхід до постановки, який поєднує традиційну режисуру з мультимедійними рішеннями, є найбільш ефективним. Значна частина респондентів підтвердила необхідність розширення освітніх програм для виконавців, які б включали технологічні аспекти концертної діяльності. Окрім того, опитування виявило основні труднощі, з якими стикаються виконавці, зокрема недостатню технічну підготовку, обмеженість репетиційного часу та складність адаптації до новітніх сценічних форматів.

Отримані результати підтвердили необхідність удосконалення навчальних методик, спрямованих на підготовку виконавців до сучасних концертних постановок. Подальші дослідження можуть зосередитися на розробці інтерактивних сценічних рішень, вивченні психологічних аспектів підготовки артистів та аналізі впливу цифрових технологій на концертне мистецтво. Впровадження нових методологічних підходів допоможе розширити можливості виконавців та забезпечити якісний розвиток сценічної культури.

Опитування засвідчило, що 80% респондентів відзначили позитивний вплив постановки на їхню сценічну впевненість, що корелює з блоком "Психологічні аспекти" у схемі. Також, 72% опитаних підтримують використання сучасних технологій, що відображає важливість інтеграції відеомапінгу, цифрових декорацій та адаптивного освітлення. Водночас, 65%

здобувачів вказали на необхідність розвитку акторської майстерності у процесі репетицій, що підкреслює значущість розділу "Акторська майстерність".

Отримані дані свідчать про необхідність модернізації постановочного процесу. Респонденти вказали на труднощі, пов'язані з відсутністю достатньої технічної підтримки, що підтверджує важливість розширення практичних методик у навчальних програмах. У перспективі варто дослідити інтерактивні сценічні рішення, розробити нові освітні формати для вокалістів та дослідити психологічні аспекти підготовки артистів до виступів.

Постановка концертного номера є ключовим етапом у професійній підготовці виконавця, оскільки вона поєднує музичне мистецтво, режисуру, акторську майстерність та сучасні технології. Дослідження підтвердило, що якісна постановка сприяє розвитку сценічної виразності, комунікативних навичок та впевненості виконавця перед аудиторією. Традиційні методи, засновані на класичній режисурі, залишаються важливими, проте їхня ефективність значно зростає за умов інтеграції новітніх технологій, таких як відеомапінг, цифрова сценографія та адаптивне освітлення. Виявлено, що оптимальним підходом до постановки концертного номера є комбінована модель, яка поєднує класичні принципи сценічної підготовки з інноваційними технічними рішеннями.

Значну роль у постановці концертного номера відіграють психологічні аспекти, зокрема подолання сценічного хвилювання, розвиток самоконтролю та здатності до імпровізації. Анкетування виконавців підтвердило, що постановочний процес сприяє підвищенню рівня артистизму, знижує стрес перед виступом та допомагає адаптуватися до непередбачуваних сценічних умов. Крім того, сучасні технології змінюють саму природу концертної діяльності, інтегруючи візуальні та інтерактивні ефекти, що підсилюють драматургію виступу. Це підтверджує необхідність розширення методів навчання та створення нових програм, які включають технологічні аспекти постановки у навчальний процес.

Перспективними напрямками подальших досліджень є вдосконалення методик постановки концертних номерів, аналіз впливу цифрових технологій на сценічне мистецтво та дослідження психологічних аспектів концертної діяльності. Важливо розглядати нові формати виступів, такі як мультимедійні шоу, інтерактивні постановки та онлайн-концерти, що змінюють традиційні уявлення про сценічне мистецтво. Подальші дослідження можуть сприяти розширенню творчих можливостей виконавців, удосконаленню освітніх програм та адаптації концертної діяльності до сучасного культурного контексту.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Гмиріна С. В. Роль режисури у вокально-інструментальних виступах: вплив драматургії та сценічної пластики. *Вісник музичного мистецтва*. 2022. № 15(2). С. 45–59.
2. Козлова О. А. Інтеграція мультимедійних засобів у концертній діяльності та їхній вплив на формування сценічного образу. *Сучасні технології у мистецтві*. 2021. № 10(1). С. 30–42.
3. Терещенко Л. М. Світлові та звукові ефекти як інструмент емоційного впливу на слухачів: роль у режисерському оформленні номера. *Театральні студії*. 2020. № 8(3). С. 25–38.
4. Лисенко І. П. Ключові етапи постановки концертного номера: значення акторської майстерності виконавця. *Музична педагогіка і сценічне мистецтво*. 2019. № 12(4). С. 50–63.
5. Федоренко В. С. Психологічні аспекти підготовки виконавця до виступу: емоційна стабільність та сценічна впевненість. *Психологія мистецтва*. 2018. № 5(1). С. 18–32.
6. Зайцева А. П. Адаптація молодих виконавців до концертної діяльності та стресові фактори публічного виступу. *Професійна підготовка артистів*. 2017. № 6(2). С. 40–54.

References

1. Hmyryna, S. V. 2022. Rol rezhysury u vokalno-instrumentalnykh vystupakh: vplyv dramaturhii ta stsenichnoi plastyky [The role of directing in vocal-instrumental performances: the influence of dramaturgy and stage movement]. *Journal of Musical Art*, 15(2), pp. 45–59.
2. Kozlova, O. A. 2021. Intehratsiia multymediinykh zasobiv u kontsertnii diialnosti ta yikhonii vplyv na formuvannia stsenichnoho obrazu [Integration of multimedia tools in concert activities and their impact on the formation of a stage image]. *Modern Technologies in Art*, 10(1), pp. 30–42.
3. Tereshchenko, L. M. 2020. Svitlovi ta zvukovi efekty yak instrument emotsiinoho vplyvu na slukhachiv: rol u rezhyserskomu oformlenni nomera [Light and sound effects as a tool of emotional impact on listeners: their role in the directorial design of a performance]. *Theatrical Studies*, 8(3), pp. 25–38.
4. Lysenko, I. P. 2019. Kliuchovi etapy postanovky kontsertnoho nomera: znachennia aktorskoi maisternosti vykonavtsia [Key stages of concert performance production: the importance of acting skills]. *Music Pedagogy and Stage Art*, 12(4), pp. 50–63.
5. Fedorenko, V. S. 2018. Psykholohichni aspekty pidhotovky vykonavtsia do vystupu: emotsiina stabilnist ta stsenichna vpevnenist [Psychological aspects of performer preparation for a concert: emotional stability and stage confidence]. *Psychology of Art*, 5(1), pp. 18–32.

6. Zaitseva, A. P. 2017. Adaptatsiia molodykh vykonavtsiv do kontsertnoi diialnosti ta stresovi faktory publichnoho vystupu [Adaptation of young performers to concert activities and stress factors of public performance]. *Professional Training of Artists*, 6(2), pp. 40–54.

УДК [373.3.015.31:17.022.1:502]“19”373.3(477.87)(045)

ІСТОРИКО-ПЕДАГОГІЧНІ КОНТЕКСТИ ВИХОВАННЯ ПОВАГИ ДО ПРИРОДИ В ПОЧАТКОВИХ ШКОЛАХ ЗАКАРПАТТЯ ХХ ст.

Товтин Христина

HISTORICAL AND PEDAGOGICAL CONTEXTS OF NURTURING RESPECT FOR NATURE IN PRIMARY SCHOOLS OF ZAKARPATTIA IN THE 20th CENTURY

Tovtyn Khrystyna

Стаття присвячена дослідженню особливостей виховання в молодших школярів поваги до природи. З'ясовано, що екологічне виховання в початкових школах Закарпаття впродовж ХХ століття набувало різного змісту в залежності від історико-педагогічних трансформацій, що супроводжували освіту в періоди державно-територіального перепідпорядкування краю (австро-угорського, чехословацького, радянського та періоду незалежної України). Виявлено, що в першій половині ХХ ст. виховання поваги до природи стало невід'ємною частиною морального виховання молодших школярів, усвідомлення залежності людського життя від природи. У радянський період здійснювалося переважно виховання в контексті споживацького ставлення людини до природи. Кінець ХХ ст. в українських початкових школах здійснюється перехід до формування в молодших школярів ціннісного ставлення до природи та усвідомлення необхідності її збереження.

Ключові слова: початкова освіта, зміст освіти, виховання поваги до природи, екологічне виховання, Закарпаття.

The article is devoted to the study of the peculiarities of nurturing respect for nature among primary school students in the schools of Zakarpattia. Purpose – to identify the specific features of instilling respect for nature in younger students within the historical and pedagogical transformations of Zakarpattia's education in the 20th century. Methods: a search-bibliographic method to define the historical and pedagogical context of changes in the content of ecological education in primary schools of Zakarpattia; a historical-geographical method to determine the influence of state and territorial reassignments of the region on the content of environmental education; and a historical-paradigmatic method to identify trends in the formation of students' attitudes toward nature. Results & Conclusions: It was revealed that environmental education in Zakarpattia's primary schools throughout the 20th century varied in content depending on the historical and pedagogical transformations associated with the region's transition between different state affiliations (Austro-Hungarian, Czechoslovak, Soviet, and independent Ukraine). In the first half of the 20th century, fostering respect for nature was an integral part of the moral upbringing of younger students and awareness of humanity's dependence on nature. During the Soviet period, environmental education mostly promoted a consumerist approach to nature. By the end of the 20th century, Ukrainian primary schools began transitioning toward nurturing a value-

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>